

**НАДІЯ ЯКІВНА
ГРИПАС**

Біобібліографічний нарис

Тина

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

НАДІЯ ЯКІВНА ГРИПАС

Біобібліографічний нарис
(до 80-річчя від дня народження)

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка
ВІДДІЛ БІБЛІОГРАФІЇ

Кам'янець-Подільський

2009

УДК 016:81(092)Грипас Н.Я.
ББК 91.9:81(Грипас Н.Я.)
Н-17

Серія постаті в освіті та науці

Н-17 Надія Яківна Грипас: Біобібліографічний нарис
(до 80-річчя від дня народження) / Упорядники: Л.М.Марчук,
А.С.Попович. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйниць-
кий О.А., 2009. – 48 с.

ISBN 978-966-2937-74-9

*Рекомендовано до друку вченою радою
Кам'янець-Подільського національного університету
(протокол №12 від 28.12.2008 року)*

ISBN 978-966-2937-74-9

© Л.М.Марчук,
А.С.Попович (упорядники), 2009

ВІХИ ЖИТТЯ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАДІЇ ЯКІВНИ ГРИПАС

Надія Яківна Грипас (Яценко – дівоче прізвище, уродженка села Храпачів Білоцерківського району Київської області) називала себе людиною щасливою. Насамперед тому, що здійснилася її мрія, яку вона плекала з дитинства, – стати вчителем.

С.О.Олексієнко, її перший учитель, своїм чулим ставленням до завжди напівголодної, погано одягненої, босої аж до великих холодів учениці (була третьою дитиною з п'яти, про яких піклувалася тільки мати-колгоспниця, інвалід другої групи) зародив бажання бути вчителькою, такою ж чулою до бідних. А в сьомому класі учитель математики своїми глибокими знаннями, винятковою об'єктивністю й безкомпромісністю зміцнив її прагнення.

Щасливою вважала себе Н.Я.Грипас і тому, що народилася і росла саме в такій сім'ї, де хоч було голодно і холодно, але всі любили працю, де найпершим вихователем була мудра проста селянка – мати Уляна, яка багато знала рідних українських пісень і навчала своїх дітей співати, де завжди звучав веселий сміх з дотепного слова, на яке був щедрий найменший брат – Аскольд, де всі діти тяглися до знань (і потім усі – три сестри і брат здобули вищу педагогічну освіту), де панувала взаємна повага і підтримка словом і ділом.

Через бідкування сім'ї Надія не могла навчатися далі в середній школі, яка була в районному центрі за 15 км від села. Довелося вступити до сільськогосподарського технікуму, який забезпечував житлом і стипендією. Після трьох років навчання ще протягом трьох років працювала

*Сім'я Яценків
(зліва направо) Аскольд,
Надія, Марія, Євдокія.*

зоотехніком. Але мрія не згасала. Щомісяця упродовж трьох років відкладала потроху з мізерної платні й збирала суму, якої вистачило винайняти в Києві за два місяці до вступних іспитів ліжко і розпочати підготовку. По-суті знання були лише за семирічку, оскільки в технікумі, замість занять із загальноосвітніх дисциплін, студенти працювали на будівництві – споруджували зруйновані війною навчальний корпус і гуртожиток технікуму.

Зрозуміло, що самотужки впродовж двох місяців вивчити те, що потрібно було складати з математики, не можна, то довелося обрати мову як найближчий до математики предмет.

Підготувалася, склала успішно іспити, стала студенткою філологічного факультету Київського пединституту. Але розуміла, що відстань величезна – від сьомого класу до першого курсу вузу. Потрібні зусилля, щоб заповнити прогалини в знаннях.

Вдалося. Уже на другому курсі стала отримувати підвищену стипендію – єдине джерело достатку. У кінці – диплом з відзнакою і вступ до аспірантури. Щасливими були роки навчання, бо постійно відчувала підтримку і доброзичливість викладачів, особливо професорів М.А.Жовтобрюха та А.П.Медушевського, а також рідної старшої сестри Марії, яка впродовж усього життя була подругою, другом, добрим і мудрим наставником і помічником у всьому.

Болючим спогадом залишився останній рік навчання в аспірантурі, коли з'ясувалося, що викладачі української мови в Україні зайві (повсюдно скорочувалися кафедри української мови). Довелося випускникам аспірантури самотужки шукати роботу.

Н.Я.Грипас пішла учителювати і працювати вихователем у Донецьку школу-інтернат. Одночасно виконувала обов'язки позаштатного інспектора мови від Донецького міськвнв. І це були щасливі роки, бо найбільшим щастям, на думку Надії Яківни, була улюблена праця. Саме інспектування дало можливість інтенсивно вивчати школу (у великому місті Донецьку): багато різних шкіл – загальноосвітніх денних, вечірніх, заочних, робітничих, багато вчителів української та російської мов з їх різноманітною методикою і педагогічним умінням сприяли збагаченню досвіду з методики мови. Там вона започаткувала роботу з вивчення й узагальнення досвіду вчителів. Не полишала Н.Я.Грипас школу й інспектування мови і тоді, коли вдалося потрапити на викладацьку роботу в Донецькому педагогічному вузі (1962-1966).

Важкий для здоров'я клімат Донецька змусив Н.Я.Грипас переїхати до Кам'янець-Подільського.

У Кам'янець-Подільському державному педагогічному університеті (раніше інституті) працювала з 1 вересня 1966 р. – на кафедрі української мови філологічного факультету на посадах асистента, старшого викладача, доцента. Тимчасово виконувала обов'язки завідувача кафедри української і російської мов. Працювала заступником декана.

Захистила дисертацію з теми “Лексика художніх творів П.А.Грабовського” в січні 1967 року.

Аналізові лексики художніх творів П.А.Грабовського передувала робота, яку визнали в Інституті мовознавства (в рецензії) як таку, що “під силу цілому колективу”: була закарткована вся лексика поета (біля 100 000 карток). Крім того, була зібрана картотека із поетичного синтаксису П.А.Грабовського. Лексична і синтаксична картотеки дають можливість і далі продовжувати дослідження художнього мовлення поета – представника художнього українського мовлення кінця ХІХ – початку ХХ ст.

У перші три роки роботи в Кам'янець-Подільському виші Н.Я.Грипас, не полишаючи лінгвостилістичних проблем, захоплюється питаннями ономастики, виступає з доповідями на республіканських конференціях.

Атестат доцента отримала в грудні 1970 року.

З 1977 року до 1990 року працювала на факультеті початкового навчання (педагогічному) доцентом і завідувачем кафедри мовознавства і методики початкового навчання. Переведена з філологічного факультету для зміцнення кафедри, на якій працював тільки один доцент – Стефанцев М.П.

Сумлінність у роботі, вимогливість до себе і членів кафедри, наполегливе прагнення допомогти молодим викладачам дали відповідні результати: кафедра, очолювана Н.Я.Грипас, щорічно виборювала одне з перших місць у змаганні. На кафедрі створювалися всі умови для того, щоб молоді викладачі йшли до аспірантури, писали дисертації та захищалися.

Н.Я.Грипас повсякчас допомагала й учителям області. Традиційними були виїзні засідання кафедри, де обговорювалися важливі питання лінгводидактики й учительської практики. Часто Надія Яківна як ілюстрування методичних порад проводила й сама уроки. Вона вела семінар “Робота над образним значенням слова на уроках

читання у початкових класах”, який щомісяця проходив на базі ЗОШ №1 міста Старокостянтинова. Логічним завершенням семінару стали методичні рекомендації на допомогу молодим учителям початкових класів – “Робота над художнім текстом на уроках читання”, що вийшли друком 1983 р. А в 1986 р. опублікований (у співавторстві) посібник “Робота над текстом у початкових класах”.

Н.Я.Грипас організувала науково-методичну проблемну групу, яка діяла на базі Кам’янець-Подільської ЗОШ №12. До складу групи входили усі вчителі початкових класів школи і студенти, що виконували дипломні роботи. Проблема група працювала над питанням “Використання таблиць на уроках мови в початкових класах”. Таблиці, які складала Н.Я.Грипас, тут апробувалися. Кожна таблиця обговорювалася на засіданнях. Експериментальне апробування сприяло виходу друком “Таблиць з української мови для третього класу” 1983 р., методичних вказівок як додатка до таблиць 1984 р. і статті “Таблиця як засіб навчання мови” (у журналі “Початкова школа”. – 1983. – № 5).

Планомірно і послідовно організувала Н.Я.Грипас вивчення передового досвіду вчителів й узагальнення його. Оформлялися теки, до яких вносилися відомості про вчителя, характеристика його майстерності, розробки уроків, відвіданих викладачами кафедри, рецензії на уроки, реферати вчителів, тексти виступів на спільних з кафедрою засіданнях та ін.

У сімдесятих роках науково-методичні вподобання Надії Яківни розширюються. В її доробку з’являються дослідження з лінгвістики.

Цікавиться вона і питаннями культури мови, зокрема дотриманням мовних норм у газетних текстах (стаття “Цифра “промовляє” чи “грає”?”).

У центрі її уваги перебуває питання самостійної роботи студентів-заочників. Вона працює над виготовленням повного комплексу контрольних робіт з української мови для студентів-заочників (вийшли окремими виданнями три частини – перша – 1970 р., друга – 1972, третя – 1975). У 1987 р. виходять друком методичні поради “Самостійна робота з української мови студентів-заочників”.

Виступає із доповіддю “Роль курсових і дипломних робіт в професійній підготовці студентів” на конференції у Мінську (1982 р.). Вона бере участь у складанні програми з української мови та методики її викладання для державного іспиту (вийшла друком у 1981 р., друге видання 1988 р.).

Її цікавлять питання педпрактики студентів (методичні поради у співавторстві вийшли друком 1987 р.).

Приділяє Н.Я.Грипас увагу проблемі виховання учнів засобами рідної мови: у 1987 році друкується стаття “Патріотичне виховання молодшого школяра у процесі роботи над художнім твором” і рецензія “Тим, хто навчає шестиліток”, 1988 р. друкується посібник “Виховання молодшого школяра засобами дидактичного матеріалу”, у 1989 році друкується стаття “Естетичне виховання учнів на шевченківських традиціях поетичного мовлення” і рецензія “Навчально-виховний процес у малокомплектній школі”; у 1990 році вийшли друком методичні рекомендації “Естетичне виховання у процесі розвитку мовлення учнів на основі різних текстів”.

Турбує Н.Я.Грипас і проблема добору абітурієнтів. На допомогу їм, а також слухачам і викладачам відділу довузівської підготовки виготувала і надрукувала посібник “Українська мова: методичні поради” (1983 р.) і “Диктант абітурієнта” (1997 р.).

З 1990 року Н.Я.Грипас повертається на кафедру української мови філологічного факультету і працює професором (атестат професора отримала 28 лютого 1991 р.). Читає курси сучасної української літературної мови, шкільного курсу мови і методики його викладання, лінгвістичного аналізу художнього тексту, а також спецкурс “Робота над текстом”. Суть її навчально-методичної роботи становить:

- осмислення всіх видів роботи студентів (особливо самостійної) щодо опанування науковим курсом української мови;
- зіставний аналіз наукового і шкільного курсів української мови;
- удосконалення методики практичних і лабораторних занять;
- вивчення і використання на заняттях з методики передового досвіду вчителів.

Основними напрямками науково-дослідної роботи є лінгвостилістичний і лінгводидактичний. Науково-дослідну роботу Надія Яківна спрямовує на реалізацію таких завдань:

- удосконалення процесу навчання української мови студентів;
- удосконалення уроків української мови в середній школі;
- активізація пізнавальної і творчої діяльності студентів у процесі оволодіння лінгвістичними знаннями, мовленнєвими навичками і методичними вміннями;

- організація самостійної роботи студентів, спрямованої на формування навичок естетичного виховання учнів засобами рідної мови;
- підготовка навчальних підручників і посібників для студентів, учителів, абітурієнтів, учнів.

З усіх цих напрямів і реалізації завдань є публікації, які знаходять застосування у власній практиці Надії Яківни і в роботі учителів української мови.

Н.Я.Грипас постійно перебуває у пошуках найефективніших форм роботи зі студентами. Так, наприклад, вона започаткувала самостійну роботу студентів щодо нагромадження дидактичного матеріалу зі шкільного курсу мови для майбутньої роботи. Кожний студент наповнює свою “Скриньку молодого вчителя”, у якій обов’язково має бути: 1) програма шкільного курсу мови; 2) виготовлені Н.Я.Грипас 18 узагальнених таблиць, робота над якими сприятиме реалізації нової концепції навчання мови за укрупненими частинами; 3) зразки усіх видів планування шкільного курсу мови; 4) зразки різних видів позаурочної роботи учителя мови; 5) зразки планів-конспектів уроків, їх рецензій; 6) дидактичний матеріал з усіх тем курсу мови; 7) методичні посібники тощо.

Ретельно підготовлений посібник “Структура складного речення в сучасній українській літературній мові”, що вийшов друком у 2001 р., дав можливість організувати цілком самостійну роботу студентів на кожному практичному і лабораторному занятті з сучасної української літературної мови на V курсі.

Плановою науковою темою у 1990-1994 роках була “Розвиток зв’язного мовлення учнів на уроках української мови”, яка знайшла своє відображення у кількох статтях.

Науковою плановою темою з 1995 року була “Словопоказчик художніх творів П.А.Грабовського” (тема перехідна).

Всього друкованих праць понад 80 (обсягом більше 100 др. аркушів). Серед них два вузівських підручники (у співавторстві), 14 посібників, статті, тези, що становлять матеріал доповідей на конференціях, які відбувалися у Києві, Мінську, Дрогобичі, Черкасах, Ніжині та ін.

Плідно працює Н.Я.Грипас у співавторстві з доктором філологічних наук, професором М.Я.Плющ. Спільними їх працями є “Робота над текстом у початкових класах”, “Українська мова:

Довідник”, “Українська мова: Дидактичний матеріал з морфології”, “Граматика української мови в таблицях”.

Рецензувала Надія Яківна автореферати кандидатських і докторських дисертацій: О.Ф.Коломийченко “Навчання української орфографії в умовах білінгвізму” (1991), С.О.Караман “Лінгводидактичні основи проблемного вивчення української мови в середній школі” (1992), Л.О.Пустовіт “Словник української поезії другої половини ХХ ст.” (1993), Л.М.Руденко “Обставинна детермінація в структурі тексту” (1996), К.М.Плиско “Лінгводидактичні основи організації навчання української мови в загальноосвітній школі” (1997), М.С.Вашуленко “Теорія і практика навчання української мови в чотирирічній початковій школі” (1992), О.Є.Смолінська “Лінгводидактичні основи мовного виховання засобами українського фольклору” (1999), Г.Е.Завистовська “Категорія означеності / неозначеності в російській мові у зіставленні з українською” (1994).

Починаючи з 1972 року, керує темами дипломних робіт. Теми робіт з лексики, морфології, синтаксису переважно розроблялися в лінгвостилістичному аспекті. Наприклад: “Лексико-семантичне поле (ЛСП) з вершинною семою “Україна – українське” (на матеріалі українських поетичних творів)” – студентка Мавленкова Н.П.; “Дієслівні експресеми у художньому мовленні” (на матеріалі творів Г.Косинки) – студентка Шеверного М.В.; “Стилiстичні функції орудного відмінка іменника в сучасній українській мові” (на матеріалі творів Б.Лепкого) – студентка Постой Т.М.; “Багатокомпонентні речення в сучасній українській мові” (на матеріалі художніх творів Лесі Українки) – студентка Сухориба Л.Й. та ін.

Студент Кучман І.М. виконав дипломну роботу з ономастики – “Структурно-семантичні типи українських прізвищ” (на реєстрі прізвищ студентів і викладачів філологічного факультету Кам’янець-Подільського педагогічного університету).

Виконували студенти дипломні роботи і з лінгводидактики. Наприклад, Т.Л.Соколовська – “Розвиток зв’язного мовлення учнів засобами мовної гри”. Упродовж 12 років (з 1978 по 1990 р.) під керівництвом Н.Я.Грипас виконувалися дипломні роботи з методики викладання української мови в початкових класах.

Постійно керувала написанням студентами курсових робіт. Проводила заняття науково-проблемної студентської групи

“Розвиток зв’язного мовлення”. Працювала з магістрантами: читала лекції і проводила практичні заняття з сучасної української мови, керувала магістерськими роботами.

Щорічно брала участь у роботі Малої академії наук – як член або голова конкурсної комісії і керувала науковими роботами учнів – членів МАН.

Повсякчас підтримувала зв’язок з учителями української мови. Крім роботи на курсах удосконалення кваліфікації учителів (читання лекцій, про ведення практичних занять, консультації, перевірка контрольних робіт, заліки, організація і проведення практичних конференцій), безпосередньо зустрічалася з окремими учителями або колективами (на запрошення районних методичних комісій) учителів Хмельницької і сусідніх областей. Регулярно виступала з доповідями перед учителями міста, а також Черновецького і Дунаєвецького районів з питань українського правопису, методики опрацювання теми “Складне синтаксичне ціле”.

Активною була Надія Яківна у громадській роботі: виконувала доручення факультету (член ради факультету, член комісії з наукової роботи студентів, редактор збірників наукових праць); була членом вченої ради інституту, головою комісії з внутрівузівського контролю, членом університетської методичної ради; виконувала доручення МОН України як член комісії з обстеження стану навчально-виховного процесу в інших вузах України, як член комісії із складання навчального плану для педагогічних факультетів, як член державної комісії з розгляду та оцінки рукописів, навчальних посібників і програм з української мови.

Н.Я.Грипас – Відмінник народної освіти (28 серпня 1986 р.), Заслужений працівник народної освіти України” (22 жовтня 1993 р.), нагороджена медаллю “Ветеран праці” (29 квітня 1984 р.).

У червні 2005 року Надія Яківна Грипас відійшла у вічність.

ПРО НЕЇ ПИШУТЬ

ЗГАДКА ПРО НАДІЮ ЯКІВНУ ГРИПАС

Надія. Надія. Без неї ми бідні.
Чи в будні тривоги, чи в найкращі часи.
Вона подолає зневіру, утому.
Діла всі освітлює сяйвом краси.
А ще – коли в жінці вона перед нами –
То – в вищий дарунок усьому, що є.
Тоді ти, як мовиться, пан над панами.
Усе, що найкраще, то справді твоє.
Такою була наша старша колега...
Дочка батька Якова. Люкс-педагог.
Несла вихованням в життєву дорогу
Усе, чим вділив її Бог.
Тепер вона там. В потойбічному світі.
Та – з нами. У пам'яті. В наших ділах.
Усюди і завжди. І кожної миті –
Якою десятками років була.

Полікарп Свідер,

*доктор філологічних наук, академік, професор
кафедри теорії та історії журналістики й
української літератури Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

ТРУДІВНИЦЯ НА ОСВІТНІЙ НИВІ

... Моє перше знайомство з Надією Яківною відбулося наприкінці 1974 року, коли я зайшла в деканат філологічного факультету і представилася як новоспечений старший викладач кафедри української літератури. Тодішній декан Лука Григорович Ништа, люб'язно мене зустрівши, представив мені свого заступника – Надію Яківну. Я побачила строгу жінку, в окулярах, всю заклопотану, яка сказала просто: “Беріться до роботи, треба ставити в розклад, бо не читалися курси (чекали завершення мого навчання в аспірантурі Інституту літератури та обговорення дисертації)”.

Такою вона мені і запам'яталася – діловою, зосередженою і надзвичайно трудолюбивою. Скрізь вона встигала: і організувати цікавий мовний вечір, і проводити засідання ради, і працювати зі студентами (усіх вона знала поіменно, усе знала про їхні сімейні обставини та особисте життя), і бути незмінною учасницею наукових конференцій.

Справжнє захоплення і повагу викликала в мене Надія Яківна (як, напевне, і в усіх) своєю науковою продукцією. Раз по раз виходили в світ її науково-популярні праці методичного характеру: “Робота над текстом на уроках мови в 4-6 класах: Посібник для вчителя” (1988 р.), “Українська мова. Довідник” (у співавторстві з М.Я.Плющ, 1990, 1999, 2002 рр.), “Мовні ігри” (1996 р.), “Диктант абітурієнта (посібник для абітурієнтів та учнів випускних класів загальноосвітніх шкіл)” (1997 р.) та ін. А згодом – і наукові підручники з української мови для студентів філологічних факультетів, а саме: “Сучасна українська мова: Підручник” (у співавторстві з М.Я.Плющ та С.П.Бевзенком; за ред. М.Я.Плющ; 1994 р.; II вид. – 2000 р.; III вид. – 2001 р.; IV вид. – 2003 р.; V вид. – 2005 р.), “Українська мова: Дидактичний матеріал з морфології: Посібник для вчителя” (у співавторстві з М.Я.Плющ; 2003 р.), “Грамматика української мови в таблицях: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів” (у співавторстві з М.Я.Плющ; 2004 р.).

Тому великою подією для факультету було присудження Надії Яківні ВАКом України звання професора кафедри української літератури. Тоді, в далекі кінця 80-х – початку 90-х рр. це було розкішно, адже надто вимогливо ставилися верхи до присудження таких звань. Ми всі щиро раділи за неї і щиро вітали її.

...Згодом сталося так, що Надія Яківна перейшла на роботу на педагогічний факультет. Там вона очолила кафедру педагогіки і методики початкового навчання, зуміла організувати навколо себе молодих викладачів, створити свою навчально-методичну школу. На той час взаємини наші були трохи притлумлені, але не перервані. Я стежила за нею по публікаціях та звітах, на вченій раді університету (тоді ще педінституту). У цей час я виконувала обов'язки завідувача кафедри української літератури, тому знаю, що її педагогічний досвід рекомендувався усім кафедрам. Суттю його було передусім вміле організування виїзних засідань кафедри, зустрічей з передовими учителями, вивчення їхнього педагогічного досвіду, тобто, як кажуть, секретів педагогічної майстерності.

...Початок 90-х років. Змінювалися часи, змінювалися ідеологічні платформи, мінялися стереотипи навіть у людських взаєминах. Зникала зашореність, утвѣрджувалася мораль відкритості та вільного волевиявлення. Молодь прагнула виходити з-під диктату чи сили авторитетів. Напевне, це було причиною повернення Надії Яківни на рідну кафедру української мови в складі філологічного факультету. До речі, саме мою пропозицію (тодішнього декана філологічного факультету) прийняла вона щодо повернення, за що вона мені була щиро вдячна і при вагомих обставинах нагадувала про це мені. Добровільне звільнення від адміністративних обов'язків дало змогу Надії Яківні заглибитися у навчальний процес, у свою улюблену навчальну дисципліну – методику викладання української мови. Кожного студента вона цілеспрямовано проектувала на вчителя-майстра своєї справи. Її винахід “Скринька молодого вчителя” воістину був візитною карткою її праці, хоча не раз став предметом факультетських анекдотів.

Утвердження України як незалежної держави стало добрим стимулом для її науково-дослідної праці. Жодна визначна кандидатура не обходила без її доповідей та повідомлень. У колі її зацікавлень знайшлося місце для інтерпретації творчості знакової для нашого університету фігури Івана Огієнка, його фундатора та першого ректора. Приміром: “Іван Огієнко про рідну мову в школі” (І-ша Всеукраїнська науково-теоретична конференція “Духовна і науково-педагогічна діяльність І.І.Огієнка в контексті українського національного відродження. До 110-річчя від дня народження”, 1992 р.), “Дидактичний матеріал “Початкової граматики” Івана Огієнка” (“Велетень науки. Матеріали Всеукраїнської конференції”; 1996 р.), “Науково-методична спадщина І.Огієнка і концепція національної школи” (“Огієнківські читання. Матеріали наукових круглих столів. 1991-1996 років”. Вип. I, 1997), “Виховна сила Огієнкового слова” (II-га Всеукраїнська науково-теоретична конференція “Духовна і науково-педагогічна діяльність І.І.Огієнка в контексті українського національного відродження. До 115-річчя від дня народження”, 1997 р.).

Творчий портрет Н.Я.Грипас був би неповним, якщо нічого не сказати про її людські якості. Серед них я б виділила такі, як материнські. Своїм дочкам вона адресувала всі свої почуття, для них і внуків вона жила, дбала про них передусім щодо забезпечення

матеріальної сторони життя. Роки брали своє, а вона невтомно трудилася не лише в науці, а навіть фізично. У неї був питомо український потяг до землі, до її засіву зелом. Воістину, сповідувала Довженкове “нічого я так не люблю, щоб проізрастало”. Пригадується, з настанням весни вона просила деканат, щоб ущільнили її графік занять, бо треба їхати “копати і садити”. Це вона мала на увазі свою дачну ділянку в с. Дерев’яни. Згодом подібним стала займатися і я, тому її настрої і почуття мені зрозумілі.

Вона була типово українською жінкою – зарадною, виносливою і, головне, трудолюбивою. Вона зробила себе сама – без протекції і підштовхувань. А ще були в цієї серйозної жінки і моменти трохи містичні. По-справжньому вона мені сповідалася, що тягне її на той світ за собою її покійний чоловік. Хоча вони були розлучені, але смерть його вона боляче пережила. Справді, незбагненною є жіноча душа! А ще щодо її українськості згадується випадок, коли пригощала вона нас свіжовипеченими пиріжками з калиною. Для усіх нас це було справжнім відкриттям. Кажуть, що кулінарні здібності мами щодо випічки успадкувала її молодша дочка Галина.

До свого 75-річчя (останнього, на жаль, ювілею) вона старанно готувалася, ніби передчуваючи, що він буде останнім в широкому колі колег-викладачів, своїх однодумців та шанувальників. Як подарунок попросила підготувати для неї альбом з фотографіями членів кафедри та факультету. Під кожною фотографією був зроблений напис-побажання ювілярці. Моїми побажаннями стали слова арабського проповідника Аль-Харізі:

Слова – квіти, справа – плід.

Влучно і, головне, пророче! Справді сила кожної справи в її значущості та непроминальній вартості. Впевнена, що наукові здобутки Надії Яківни Грипас навічно ввійшли в золотий фонд української науково-методичної думки.

Ми пам’ятаємо Вас, дорога Надіє Яківно!

*Євгенія Сохацька,
кандидат філологічних наук, професор кафедри
історії української літератури та компаративістики
Кам’янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка, лауреат Всеукраїнської премії
імені Івана Огієнка*

ВОНА ЖИЛА СЛОВОМ

“Спочатку було Слово і Слово було в Бога...”, – читаємо в Святому Писанні, і на думку спливає спогад про людей величних, імена яких на скрижалях історії і водночас про тих, хто нібито й непомітно, проте аж дуже плідно працював на ниві рідної мови, культури, освіти упродовж всього свого життєвого путівця – до останку.

Кажучи насамперед такі слова про світлої пам’яті невтомну Надію Яківну, не лукавиш – і від того ще більше легко, хоч і щемливо на серці, бо всім-всім ця Людина дорога. Тим, що офірувала всю себе праці, важкій, краще сказати, многотрудній, маючи від того не лише матеріальну винагороду, а передусім незбагненне задоволення, як від виконання свого християнського обов’язку. Не знаю, як кому, але мені, попрацювавши поряд із Вчителем чимало літ, мимоволі цей світлий образ асоціюється із довженківською матір’ю – невтомною трудівницею із зазеленилими і духмяніючими різнотрав’ям руками, що обробляли з любов’ю кожну рослину, як на городі, аби “проізростала”...

Так само і незабутня Надія Яківна, берегиня рідного слова, пильнувала, щоб цей коштовний спадок від наших пращурів не зів’яв, не перевівся, а став духовним опертям кожного, хто ним, усотаним з материнським молоком, причастився довіку. Як не можна собі уявити мистця-творця шедеврів чи то музичних, ачи малярських, як байдужого, хоч професійно добротню кваліфікованого, без Богом освяченого дерзновення-натхнення, так і образ Надії Яківни аж ніяк не пов’язується із вправним, бо підготовленим, але все-таки ремісником. Через це і гуртувала навколо себе небайдужих, допомагала, як тільки могла, їм досягти омріяних верховин, так і не дочекавшись сповна віддяки. Але хіба таким особистостям вона потрібна, тим паче, чи була очікуваною?.. Месія десятьох вилікував, з яких лише один подякував. То ж ми такі люди і все людське з нами і в нас. Лишень з відстані, з-за межі проступає чіткіше образ тих, хто вже не з нами.

Відзначати наукові, професійні, справді вражаючі набутки незабутньої Надії Яківни – це одне, бо хто з нас ще донедавна не черпав із щедрої криниці її любомудрості. Воістину вона і не замулиться, і не зміліє. Але уявити Вчителя якось без основного,

сутнісного, що формувало особливу духовну ауру, – українського Слова, переконаний, ніхто зі старших колег, ані тих, хто поряд був не так довго, просто не можна! Надія Яківна відчувала ту особливу духовну вібрацію, за геніальним О.О.Потебнею, внутрішню форму слова, той етнолінгвальний символ, що є осердям поетичного, найчастіше народнопоетичного твору. Чи не тому кожна кафедральна okazія, зазвичай, в неурочний час (відзначення чийхсь народин, з нагоди захисту дисертації тощо), не була споживанням найдків із пісними обличчями, а веселим дійством, де вирізнявся завше солоспів Надії Яківни, а там, гляди, й всі інші підспівували...

Материнське Слово, в обороні якого вона була упродовж всього свого не безхмарного й нелегкого життя-буття (дитинство навпіл з голодом, воєнне лихоліття, куці післявоєнні статки), органічно сформувало незабутню Надію Яківну як особистість гармонійну, із різноплановими уподобаннями. Як вона вміла шити-вишивати, як любила всіляке рукоділля, – аби лише не прогаяти хоч хвилики дорогоцінного часу!.. А всі ті людські чесноти звідти, з батьківської оселі, де будь-що: і добре, і гірке, веселе й не дуже було у такій же пісні, у засмаченому дотепом-жартом рідному слові – природному естві цієї неповторної постаті.

*Ярослав Чопик,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української мови Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

* * *

На жаль, Надія Яківна відійшла у вічність. Я ніяк не можу з цим змиритися, постійно відчуваю її присутність: або фотографію в коридорі університету побачу, або на книжку натраплю з дарчим підписом, або доторкнуся речі, якої зовсім нещодавно торкалася вона, або раптом так чітко почую її голос...

Ми зустрілися 1 вересня 1969 року. Її призначили до нас, першокурсників філологічного факультету спеціальності українська мова і література, наставником академічної групи. Відтоді майже тридцять п'ять років пліч-о-пліч. І завжди вона була мені учителем, другом, помічником. Дякуючи їй, я ще більше полюбив мову, відчула

сиду слова.

Вона була дуже серйозним науковцем, не мислила себе поза науковою роботою, водночас володіла неперевершеною методикою викладання академічного курсу мови. Найскладніші мовні явища пояснювала просто й дохідливо. Я досі зберігаю зошит для практичних занять з сучасної української літературної мови з поясненнями Надії Яківни складних випадків граматики.

Вона була талановитою жінкою: володіла прекрасним чистим альтом, знала безліч українських народних пісень, залюбки співала, майструвала (саме так вона казала, а не шила) для себе й інших одяг (від легкої блузки до зимового пальта чи куртки). Була мамою, бабусею, дбала про них, вболівала за їх майбутнє. Щоб їм було легше в житті, працювала до останнього. Попри всі проблеми (без них не буває), завжди була зібраною, відкритою, широкою.

Вона була... була... була... Я їй за все низько кланяюсь і дякую.

*Любов Яропуд,
кандидат філологічних наук, доцент, учений
секретар Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка*

ПРО ЛЮБОВ...

Моя перша спроба стати викладачем нашого університету була пов'язана з кафедрою української мови. Покійний Петро Єфремович зібрав нове поповнення кафедри і зробив попередній розподіл навантаження викладачів. Мені випали практичні, здається, з діалектології, лексики і – це вже точно пам'ятаю – з морфології. Я з непідробним занепокоєнням намагалася з'ясувати, які саме частини мови вивчаються у семестрі, а так як на моєму обличчі завжди можна прочитати все, про що я думаю, то до мене підійшла Надія Яківна і запитала, що власне так мене занепокоїло. Не кривлячи душею, я зізналася, що найбільше з усіх розділів науки про мову я не люблю морфологію.

- Яку ж частину мови найбільше “не любите”? – поцікавилась вона.
- Дієслово, – чомусь щиро зізналась я, не переймаючись тим, що це може видатись вельми нетактовним на цій кафедрі та ще й перед малознайомими людьми.

Яким же було моє здивування, коли замість менторських повчань чи методичних порад Надія Яківна щиро розсміялась і сказала:

- Як ви нагадали мені мене саму багато років тому. Я не надто любила морфологію, а найбільше дієслово і колись розповіла про це старшій сестрі. Марія повчально сказала, що я не “не люблю”, а просто не знаю дієслова і запропонувала мені сісти за книгу і добре вивчити саме цей матеріал. Сестра була для мене авторитетом, я послухала її поради і досконало вивчила все про дієслово – з того часу це моя улюблена частина мови. А що ви найбільше “любите”?
- Літературу, проводити уроки саме з літератури – уточнила я і раптом відчула, що ця розмова набуває якогось зовсім іншого змісту, як ото буває, коли ти говориш про щось одне, а десь у підсвідомості зароджується розуміння чогось нового і навіть зовсім протилежного...
- Ну що ж, мова і література так тісно переплітаються, що ви обов’язково щось знайдете для свого розуму і серця, ви ще багато чого “полюбите” – усміхнулась Надія Яківна і глянула на мене з розумінням.

Погляд її був поблажливий, більше материнський, але не зверхній – і це я дуже добре запам’ятала...

Склалось так, що того року я не пішла працювати тоді ще в педагогічний інститут, а вже через рік на кафедрі української літератури я приглядалась до навантаження, яке запропонувала мені Галина Йосипівна Насмінчук. Як ви усі знаєте, новачка на кафедрі не балують. Навантаження було таким “строкатим”, що саме час було розібратись, що я “люблю”, а що ні. Правда, на цей раз мені і в голову не прийшло, займатись такого роду медитаціями, я лише згадала слова Надії Яківни і ще раз упевнилась, що цей вибір правильний.

Згадала я її слова про “любов” ще не один раз. Зокрема тоді, коли мені випало провєсти відкритий урок за творчістю Юрія Яновського, яку я також не дуже “любила”, а перечитавши разів з п’ять “Вершники”, почала роботу над відкритим уроком, згодом і над першою своєю статтею, і над дисертацією. І сьогодні згадую ці слова, коли готуюсь до занять з журналістських дисциплін.

А ще згадую заняття з лінгвістичного аналізу художнього тексту, які я відвідувала з її згоди, пиріжки, якими пригощала Надія Яківна, згадую, як вона з гумором розповідала, що всі святкують круглі дати свого народження, а вона відсвяткувала “квадратну” – 44 роки,

як щиро сміялась, коли я їй оповідала про те, як студенти на останньому дзвонику, зображаючи її, витягли на сцену величезну скриню з порадами для молодого вчителя.

Коли сняться мені уві сні відомі люди, також згадую Надію Яківну. Колись ми говорили про значення снів і вона розповіла, що перед тим, як отримати виклик на навчання до інституту їй приснився чи то Сталін чи Будионний, а хтось із рідних чи сусідів пояснив, що це хороший сон, до здійснення мрії. Я згадую її часто, напевно, ще й тому, що вона була єдиною моєю тезкою на факультеті, гордилася, як і я горджуся, коли її називали вчителькою, на відміну від деяких колег, які відмежовують себе від славної вчительської когорти, протиставляючи їй викладацьку.

Я згадую часто і її, і особливо оті мої і її слова про любов до певних розділів науки, про роздуми щодо особливостей нашої професії і взагалі до життя. Згадую я, пам'ятають, я впевнена, інші колеги, а значить – Надія Яківна продовжує жити поруч із нами...

Надія Лаврусевич,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії журналістики й української літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

СЛОВО ПРО ВЧИТЕЛЯ

Щастя людини значною мірою залежить не лише від неї самої, але й від тих, хто її оточує.

На мою долю випало зустрітися з чудовою людиною, висококаліфікованим професіоналом, відданим улюбленій справі фахівцем, мудрим наставником – Надією Яківною Грипас.

Перша наша зустріч відбулась у студентські роки: Надія Яківна викладала на четвертому курсі стилістику та лінгвістичний аналіз тексту. На той час літератури майже не було, але Надія Яківна уміла захопити студентство “своїми” предметами.

З 1974 року моя співпраця з Надією Яківною стала тіснішою. Я – лаборант новоствореної кафедри української мови (до цього часу функціонувала кафедра української та російської мови), завідувач кафедри – Олексій Олександрович Чехівський. Надія Яківна –

заступник декана філологічного факультету (декан – Лука Григорович Ништа). Крім своїх основних обов'язків (формування картотеки наукової та навчальної літератури, ведення документації кафедри тощо), за сумісництвом виконує навчальне навантаження з сучасної української літературної мови, а також деякі доручення деканату. Саме при підготовці до занять неабияку допомогу надавала Надія Яківна. Вона зніщувала підготовку планів практичних занять за певною структурою. Перші свої конспекти практичних занять я постійно обговорювала з Надією Яківною. Незважаючи на свою зайнятість, вона жодного разу не відмовила у допомозі. Гадаю, що саме її настанови допомогли мені проводити заняття на належному рівні, і це стало сходиною до викладацької діяльності.

Як заступник декана філологічного факультету Надія Яківна сумлінно й відповідально виконувала всі обов'язки.

З 1977 року Надія Яківна переходить на посаду доцента кафедри педагогіки і методики початкового навчання, а 1979 (за наказом Міністерства освіти УРСР від 25.07.1979 р. кафедру педагогіки та методики початкового навчання на дві) очолює кафедру. Надія Яківна енергійно, зі знанням справи активізує всі напрями діяльності колективу кафедри. Насамперед вона багато уваги приділяє зміцненню наукового потенціалу кафедри: створює умови для підготовки і складання екзаменів кандидатського мінімуму молодими викладачами. Не шкодуючи свого часу, Надія Яківна надає постійну допомогу в обранні наукового дослідження (саме їй я вдячна за допомогу в обранні теми дисертації, підготовці плану-проспекту дослідження тощо). У цей час запрошуються для читання спецкурсів провідні науковці (М.С.Вашуленко, Н.Й.Волошина, М.А.Жовтобрюх, М.А.Коломенський, М.Я.Плющ та ін.). Очоливши кафедру, Надія Яківна активно налагоджує і підтримує зв'язки зі школами міста і району: проводяться спільні засідання кафедри і методичних об'єднань учителів. Зміцнюються зв'язки з обласним інститутом удосконалення кваліфікації учителів початкових класів (Г.О.Галєєва); створюються методичні рекомендації для студентів і вчителів початкових класів тощо. Традиційними (на факультеті і нині активно проводиться ця робота) стали виїзні засідання кафедри, де обговорювалися важливі питання лінгводидактики й учительської практики.

Особливу увагу Надія Яківна приділяла організації вивчення та узагальнення досвіду роботи вчителів, внаслідок чого оформ-

лялися теки з про майстерність того чи іншого вчителя, конспекти уроків тощо. З метою підвищення фахового рівня викладачів систематично проводилися відкриті заняття. Впродовж усіх років роботи на педагогічному факультеті Надія Яківна була ініціатором найрізноманітніших заходів у всіх напрямках діяльності колективу. В центрі її уваги були проблеми організації навчальної діяльності студентів денної та заочної форм навчання, організація самостійної та індивідуальної роботи. Вона підготувала і опублікувала низку навчально-методичних посібників і підручників, якими користувалися і користуються нині викладачі та студенти факультету. Надія Яківна вмiла організувати колектив як на виконання науково-дослідної, навчально-виховної діяльності, так і на відпочинок, і дозволяла.

Сьогодні, коли пройшло чимало років, глибше усвідомлюєш, скільки добра творила для інших Надія Яківна – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкового навчання – проста жінка (зі своїми проблемами, про які не завжди знали оточуючі), але широкої душі Людина.

*Поліна Каньоса,
кандидат філологічних наук, професор, декан
педагогічного факультету Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

ДОЛЕНОСНА ЗУСТРІЧ

Так склалося, що кожна зустріч з Надією Яківною стала для мене доленосною. Спочатку це був вступний іспит до Кам'янець-Подільського педагогічного інституту з української мови та літератури, де я отримала оцінку “відмінно”, яка й зіграла вирішальну роль при зарахуванні до складу студентів. Екзаменатором була Надія Яківна Грипас. Вона потім часто згадувала той вступний рік і пишалася, що набрала сильну групу студентів.

Викладачем вона була чудовим. Не приймала механічного “зазубрювання”, вчила студентів думати, спираючись на теоретичні положення, аналізувати мовний матеріал, самостійно доходити того чи іншого висновку. “Уявіть собі, – говорила Надія Яківна, – що до

вас ніхто не додумався до такого висновку, і спробуйте зробити його самі. Узагальняйте зібраний матеріал, виводьте свої правила, а потім порівняйте з тими, що подані в підручнику”.

Друга зустріч з Надією Яківною відбулася через сім років після закінчення інституту (моя родина саме переїхала на постійне місце проживання до Кам'янця-Подільського). Розпитавши мене, де я працювала, чим займалася впродовж останніх років, Надія Яківна нагадала, що пам'ятає мене як сумлінну студентку і пообіцяла за першої нагоди працевлаштувати мене на кафедрі, якою на той час вона завідувала. Через рік я стала лаборантом кафедри педагогіки та методики викладання в початкових класах, а незабаром – асистентом цієї кафедри.

Колектив кафедри складався в основному з молодих викладачів – колишніх студентів Надії Яківни. Як талановитий педагог-наставник вона значну увагу приділяла молодим викладачам, навчаючи їх працювати. Зокрема, вимагала від асистентів розгорнутих планів-конспектів практичних занять. Рецензуючи їх, давала ґрунтовні поради: що необхідно виділити, на чому варто наголосити, як краще подати той чи інший матеріал. Коли йшлося про тематику курсових робіт, то вона завжди наголошувала: “Перш, ніж пропонувати тему роботи студентам, слід самим добре продумати, про що писати, як писати, що саме потрібно досліджувати, як пов'язати цей матеріал з практичними потребами вчителя, які консультації необхідні студентам для виконання роботи тощо”. Надія Яківна не боялася доручати молодим викладачам-асистентам читання лекцій. Але перед тим, як зайти в аудиторію, викладач мав подати текст лекції на рецензію Надії Яківни і отримати “добро”. Вона тонко відчувала кому і коли була потрібна її допомога, її підтримка і захист.

Як умілий керівник Надія Яківна багато зусиль докладала для згуртування колективу кафедри, його наукового і професійного зросту. Перш за все активно сприяла тому, щоб молоді викладачі навчалися в аспірантурі, здобували науковий ступінь. Так, упродовж 8 років шість викладачів кафедри здобули ступінь кандидата наук. Вона проводила наукові семінари, запрошуючи таких відомих учених, як М.А.Жовтобрюх, М.Я.Плющ. Організовувала спільні засідання кафедри з районними (Кам'янець-Подільський, Дунаївці, Чемерівці, Хотин, Ярмолинці, Віньківці) методичними об'єднаннями, де

розглядалися ключові проблеми викладання рідної мови у початковій школі.

Надія Яківна до останнього була віддана своїй справі – навчати і сіяти любов у серцях студентів до рідної мови. Вона була залюблена в рідне слово, захоплювалася пісненими скарбами українського народу, його традиціями.

***Валентина Карпалюк,**
кандидат філологічних наук, професор, завідувач
кафедри мовознавчих дисциплін Кам'янець-
Подільського національного університету імені
Івана Огієнка*

* * *

Слід на землі лишають лиш такі:
Душевні, щирі, на добро багаті;
Які несуть тепло душі у світ,
З якими будні нам здаються святом.
Колумби, інженери душ людських,
Чий труд любов'ю і добром зігрітий.
Складають оди про людей таких.
Вони нам ясным сонцем в житті світять.
Лишилась світла пам'ять про Надію Грипас –
Професора, філолога від Бога,
Яка, як мати, дбала про всіх нас.
І вивела на праведну дорогу.
Ведуть нас згадки у минулі дні,
Де юність нас з наукою вінчала,
Щоб залишився незгладимий слід
Тих знань, яких нам ця Людина дала.
Упевненість вселяла нам щораз,
І віру в свої сили і знання,
Щоб мріями сягали ми зірок
І мали й ми ученії звання.
Закохана у мову нашу рідну,
Надія Яківна вела нас до мети,
Щоб вчилися наполегливо й плідно
І захистити дисертацію змогли.

Роботі віддаючись усеціло,
Знаходила й для підлеглих час.
Щоб допомогти, переконати вміло.
Служила вона прикладом для нас.
Життя, як пісня, пісня для любові,
Яка і нині нам допомага.
Професор наш жива у ріднім слові!
До болю рідна, близька, дорога.
Хвала і честь прекрасній цій людині,
Чие ім'я наш вуз не забува.
Вклонитись низько їй ми всі повинні.
Вона у нашій пам'яті жива!!!

*Галина Горох,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
мовознавчих дисциплін Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

* * *

З Надією Яківною я познайомилась ще дитиною. У наш під'їзд в'їжджала нова сусідка. Ми, місцева дівчора, обступили машину з речами. І перше, що нас здивувало, – це багато книг. Я ще тоді й не знала, що ця людина відіграє в моєму житті вирішальну роль.

У школі я часто зверталася до неї за консультаціями. Коли Надія Яківна щось пояснювала, її обличчя ставало особливим, в очах запалювались теплі вогники, на вустах – ледь помітна посмішка. Здається, людина говорила про суху теорію, а слухаєш, ніби про живу істоту, у якої є душа і серце, свої звички, свій характер. Ті пояснення западали надовго не лише у пам'ять, але й у душу.

Багато працювала. Зазвичай, уночі, щоб не відволікали буденні проблеми і турботи. Тому вогник в її вікні о третій-четвертій годині ночі – було явищем звичним.

Згадую свої переживання напередодні вступного іспиту. Ввечері прийшла Надія Яківна:

– Що переживаєш? А ти знаєш молитву?

Ці питання були для мене дивними за часів Радянського Союзу. Вона дістала стрічку з молитвою “Отче наш” на церковнослов'янській мові:

– Ось, вивчи і помолись. Побачиш, буде легше.

Ми часто разом відзначали свята. І жодне застілля, на якому була присутньою Надія Яківна, не обходилося без української пісні. Не мала гучного голосу. Але мелодія, яка виходила з її вуст, зачаровувала. Вона знала багато народних пісень, що співали на її батьківщині.

Дуже любила землю. У відпустку не їхала до санаторію чи до моря, а проводила її у рідному селі. Поверталася стомлена, напрацьована, але надзвичайно щаслива. Батьківська земля надавала їй нових сил.

Любила шити. І не раз приходила “похвалитися” обною, зробленою власноруч.

Крім того, що була цікавою людиною, виявляла вимогливість, строгість до учнів, студентів.

Саме за її порадою я здобула другу вищу освіту – філологічну. А далі аспірантура, захист кандидатської дисертації. Хоча ніколи в житті не повірила б, коли була школяркою, що працюватиму на цій ниві.

Надія Яківна прищепила мені любов до мови, до живого народного слова. Навчила переборювати життєві труднощі, бути людиною.

Здається, вона не вмiла кричати чи сердитися. Якi б життєвi проблеми не виникали, завжди була привiтна i посмiхалася. З нею було цікаво i затишно.

Сьогодні, коли вже кілька років її немає з нами, дуже не вистачає її мудрого слова, доброї поради. Світла Вам пам'ять, моя дорога наставнице!

*Наталія Дзюбак,
кандидат філологічних наук, старший викладач
кафедри української мови Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

* * *

Віра, Надія, Любов – основні християнські добродієвості. Віра робить життя чудом. Надія дарує терпіння. Любов робить людину досконалою, вона може все.

Надія. Стародавнє слов'янське жіноче ім'я, яке означає – надійна, міцна, добросовісна. Такою запам'яталася мені професор Надія Яківна Грипас.

Вона була сильною духом та мужньою. Надія Яківна принесла себе в жертву науці та дітям. Працювала і вдень, і вночі. Стукіт друкарської машинки не припинявся: писала підручники, навчальні

посібники, статті, відгуки, рецензії. Її колишні студенти й досі пам'ятають і з любов'ю згадують її цікаві, змістовні лекції, практичні заняття, корисні поради, необхідні для майбутньої праці.

Друзів у неї було небагато. Гості приходили зрідка. Але щодня на консультації до неї йшли молоді викладачі, аспіранти, магістранти та студенти.

У відпустці вона теж плідно працювала: творила науку разом із своєю старшою сестрою – доктором філологічних наук, професором кафедри української мови Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова Плющ Марією Яківною – писали навчальні книги для вчителів та студентів-філологів.

Смерть Н.Я.Грипас була не очікуваною. У неї було ще стільки планів. Вона ще стільки могла створити...

Як добра матір, Надія Яківна турбувалася про своїх дітей – Оксану, Галину, онуків: усю свою душу, все своє життя, всю свою працю віддавала їм. Жила для них і заради них. Наука і діти були для неї єдині.

Найзаповітнішою її мрією було, щоб хтось із її дочок пішов би її стежкою – науковою. І за кілька років перед смертю її мрія почала збуватися. Старша дочка – Оксана Юріївна Грипас – стала здобувачем кафедри української мови, і так само, як матір, натхненно й завзято працювала над кандидатською дисертацією. Вона її завершила і захистила вже після смерті матері. Я впевнена, що в тому, іншому світі, душа Надії Яківни бачить і радіє, що її праця має послідовників.

У Н.Я.Грипас довгий час не було телефону, і мені доводилося часто заходити до неї додому в кафедральних справах. Розмови про роботу непомітно переходили в шире спілкування. Надія Яківна бідкалася, що вчасно не уникла життєвих помилок, прагнула досконалості. Молила Господа за дітей, просила для них доброї долі, була незлостива, вибачала всім.

Цікаво, що Надія Яківна була гарною швачкою-майстринею, в'язала спицями й крючком.

Саме з Божою допомогою вона каялася, молилася, вірила, надіялася, терпіла, прощала, дякувала і любила всіх.

*Світлана Косенко,
старший лаборант кафедри української мови
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка*

ПРИЄМНИЙ СПОМИН

Життя... Яке воно? А як у кого. Життя передбачене долею, і нічого в ньому не буває випадкового. Від долі не можна ні втекти, ні схватися. А вона сама обрала долю. Долю не з легких – вчитися самій і навчати інших. Ця мова про мудру жінку, Людину з великої літери, педагога, навчителя, професора кафедри української мови, на жаль сьогодні уже небожителя – Надію Яківну Грипас.

Приємний спомин. Ми, тоді студенти 1 курсу, ще не зовсім психологічно сформована академічна група. Перебуваємо у процесі пізнання один одного, знайомимося із професорсько-викладацьким складом тоді філологічного факультету. Студенти старших курсів довели до нашого відома, що буде нас свого часу навчати така викладач, як Надія Яківна Грипас – вимоглива, строга. Це був з їхнього боку для нас, молодих, урок-настанова.

Пригадую, поспішаю на заняття. Попереду йде Надія Яківна, про щось мислить. Яюсь зніяковіло йду на обгін. Привітався. Почув відповідь, у відблиску скелець її окулярів побачив усмішку. Часу ще вистачало, завелася розмова. Вона нагадала, що не так-то давно ми залишили своє товариство, свої домівки, і прибули на навчання у вищий навчальний заклад, де інша атмосфера буття. Наголосила на роботі над собою і здобування освіти, яка дасть нам хліб у майбутньому. Приємно було почути: “І я такою була, залазила разом з хлопцями через паркан у сусідський сад за яблуками”. Хотіла ще щось нагадане розповісти, проте тільки посміхнулася...

Почуте перевернуло в мені думки про викладачів. Адже усі ми люди, і тільки наполеглива праця дасть змогу досягти такого рівня, коли ти не перестасш сам навчатися і маючи дар Божий навчасш інших.

Надія Яківна була в мене керівником-наставником під час активної педагогічної практики, яку проходив у школі села Голосків. Після мого дебюту, а присутні були на уроці всі колеги-практиканти, викладач зібрала нас усіх до гурту, толерантно наголосила на недоліках і разом із настановою дала аналіз уроку, навела приклади. Це був як і для мене, так і для решти студентів урок, який ні один педагог-методист під час аудиторних занять не зумів би провести, де поєдналося 50х50 – навчання і практика.

Надію Яківну вирізняло виособлене перспективне наукове бачення. Пригадується розмова-співбесіда з однією із студенток-заочниць: “Я вас знаю, як сумлінну студентку. Ви можете написати курсову роботу

і отримати запис у заліковій книзі і все. Але я бачу, що ви спроможні на більше. Я пропоную складнішу тему, проте має бути перспектива із вашим погодженням на подальше написання дипломної, магістерської і навіть дисертаційної роботи”. Таке своєрідне бачення і розуміння людини допомагало студентам вірно обрати свій шлях до досягнення наукових вершин. Обов’язково мав бути потяг до безперервного дослідницького пошуку, який спрямований на вирішення однієї поставленої проблеми, а не розпорошування думок.

Так жила і працювала професор Надія Яківна, такою увійшла в мій студентський світ і назавжди закарбувався у пам’яті образ світлої людини.

*Валерій Щегельський,
старший лаборант навчально-наукової лабораторії
етнології Кам’янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка*

* * *

Надія Яківна була чуйною і гуманною людиною. Але ці якості не стали на заваді такій рисі, як вимогливість, що становило основу авторитету серед студентів. Ми визнавали інтелектуальні, моральні сили і переваги досвідченого викладача. А звідси йшла наша глибока пошана та віра до Надії Яківни.

Невтомна трудівниця. Надія Яківна з великим ентузіазмом передавала свій неоціненний скарб – знання, прищеплювала любов до рідної мови. Студенти в свою чергу не могли підвести наставника. Ми наполегливо штудіювали синтаксичний розбір речення, звертали особливу увагу на складні речення, накопичували дидактичний матеріал “Скриньки молодого вчителя”.

Талановитий педагог. Вона завжди вміла налагоджувати контакти, підтримувати віру в сили, допомагала переборювати перешкоди у спілкуванні без втрати самоповаги і заниження самооцінки.

Надія Яківна була відданою своїй роботі, вірила у силу українського слова і залишила приємні спогади та великий творчий доробок.

*Мирослава Шахова,
бібліотекар Кам’янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка*

Н.Я. Гринас, молоді роки

З подругою

*Гринас Н.Я. з сестрою
Плющ М.Я на Першотрав-
невій демонстрації, 1953 р.*

*Київ, бульвар Шевченка,
4-й курс КДПІ*

*Н.Я.Грипас – студентка.
Київ, ботанічний сад.*

*Грипас Н.Я. – аспірант
кафедри української мови
КДШ ім. Горького, 1957 р.*

*Студентка 3-го курсу мовно-літературного факультету
КДШ ім. Горького Н.Я.Грипас серед однокурсників.*

Спільне засідання кафедри педагогіки і методики початкового навчання / зав. кафедри Н.Я.Грипас/ з секцією Хмельницького інституту удосконалення вчителів (1983 р.).

Заняття зі студентами проводить Надія Яківна Грипас.

*З проблем керівництва науковою роботою студентів
консультуються завідувачі кафедр.*

Засідання наукової школи, 2002 р.

Ректор університету О.М.Завальнюк вітає Н.Я.Грипас.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

«22» 86 199 8 р. м. Київ № 399-к

Про нагородження
Грипас Н.Я.

За багаторічну сумлінну працю, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих педагогічних кадрів, плідну науково-педагогічну діяльність та у зв'язку з 90-річчям від дня народження нагородити Грипас Надію Яківну, професора кафедри української мови Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету Почесною грамотою Міністерства освіти України.

Підстава: клопотання університету.

Верний заступник
міністра

В.П. Андрущенко

З описом справ згідно

22.10.93
479/93

до Народного освіти України
м. Студіо ВП.
Висновок
26.10.93

63

УКАЗ

ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про присвоєння почесних звань України працівникам
Кам'янець-Подільського державного педагогічного
інституту, Хмельницька область

За особистий внесок у підготовку педагогічних кадрів,
розвиток і впровадження наукових досліджень присвоїти почесні
звання:

"ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК НАРОДНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ"

ГНАТЮКУ
Василь Олексійовичу	- проректорові
ГРИПАС
Надії Яківні	- професорові
КУЧЕРУКУ
Олексій Степановичу	- професорові, доктору медичних
наук
СВІДЕРУ
Полікарпу Івановичу	- професорові, доктору філологічних
наук
СТЕПАНОВУ
Валерій Степановичу	- професорові

"ЗАСЛУЖЕНИЙ ПРАЦІВНИК КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ"

БЕНЦУ
Олексій Давидовичу	- старшому викладачеві

Президент України

М. Б. К. І. В.

12 жовтня 1993 року

479/93

Л. КРАВЧУК

4/415-а м. м. м.
25 " 93

Автобіографія:

Тришак Надія Іванівна,
родилася 26 червня 1928 р. в селі Храма-
х Білоцерківського району Київської
області в родині селянина-бідняка. (У 1939 р.
вона вступила до колективу. З 1939 р. заб-
ралиши в с'єно і тилв окремо).
У війни заб'їчена військ класів у
своєму селі, а своєю клас-після з'їль-
ня нашої території вилв окупації.
1945 р. вступила до Білоцерківського
сільськогосподарського технікуму на вступі
пекнот, після заб'їчених його була
равнена в Карадубрадскі П'оминській
прахасанської області. Працювала на
посаді зоотехніка 2 роки, одні с'єно
на вості ім. С. М. Кірова на Білоцерківщині.
1951 р. вступила до лав ВЛКСМ.
1957 р. по 1958 р. навчалася в Київському
табконому інституті спочатку
у спеціальності на дитологічному факультеті
(в. в. в.), а потім аспіранткою при ка-
дрі української мови.
Після заб'їчених аспірантур з весни-
ю 1958 по серпень 1959 ніде не працювала.
бувала свого дитини.
У 1959 р. (серпень) поїхала на роботу
до м. (спочатку в сім'ї і в своїй середньо
му тимчасово, а потім у Донецькій
ву-інтернат м. 2), оскільки вакантних
місць у вузах України не було.
У січні 1962 р. за наказом ректора
на прийняла на посаду асистента
кадр української мови Донецького
сільськогосподарського інституту.
Потім 4 роки і 8 місяців працювала в
своєму інституті, а потім універ-
ситеті читала курс сучасної української

літературної мови на різних факультетах (філологічному, педагогічному, загальноосвітньому); виступах (демократичному, загальному), кіно- і дисертаційно (в цьому році, зокрема, зокрема зокрема), брала участь у громадській роботі: виконувала обов'язки позашкільного інспектора Донецького державного університету вищих жіночих класів, виконувала за роботи агітпропагандистську діяльність у громадстві та ін.

13/IX - 66.

Тришак.

Доповнення. У зв'язку із скороченням числа 10.09.1966 була звільнена із посади асистента кафедри української мови Донецького державного педагогічного інституту, і заохвалена виводити кафедру української мови в Інститут державного управління, де працювала асистентом старшого викладача, доцентом; на посаді заступника декана філологічного факультету.
5.09.1972 року перейшла працювати на кафедру педагогіки і психології політехнічного інституту в м. Іл'їну, а з 9.02.79 року - завкафедрою.

До друкується моя книга про зокрема Тришак після розгляду призначення зазначеного Тришак

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК НАУКОВИХ І НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ НАДІІ ЯКІВНИ ГРИПАС

1959-1966

1. Суспільно-політична лексика в художніх творах П.А.Грабовського // Наукові записки. – Т. 31. – К.: КДПІ ім. О.М.Горького, 1959.
2. Антоніми в художніх творах П.А.Грабовського // Наукові записки. – Т. 31. – К.: КДПІ ім. О.М.Горького, 1962.
3. Емоціональна лексика в художніх творах П.А.Грабовського // Наукові записки. – Т. 23. – К.: КДПІ ім. О.М.Горького, 1963.
4. Виробничо-професіональна лексика як засіб художнього зображення в поетичних творах П.А.Грабовського // Республіканський міжвідомчий збірник “Лексикологія та лексикографія”. – Т. II. – К.: Вид-во АН УРСР, Наукова думка, 1966.
5. Словесно-зображальні засоби художнього мовлення П.А.Грабовського // Збірник наукових праць. Тези. – Донецьк, 1966.
6. Лексика художніх творів П.А.Грабовського: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – К., 1966.

1969-1970

7. Відапелятивні назви населених пунктів Хмельниччини // Республіканська ономастична конференція: Збірник тез. – К.: Наукова думка, 1969.
8. Структурні типи ойконімів Хмельниччини // Питання словотвору східнослов'янських мов: Збірник тез. – К.: Наукова думка, 1969.
9. Сучасна українська літературна мова: Тематика контрольних робіт. Ч. I (Спеціальність “Українська мова і література”). – К.: Вища школа, 1970. – 56 с.

1971

10. Цифра “промовляє” чи “грає”? // Рідне слово. – К.: Наукова думка, 1971.
11. Метафорична основа художньо-зображальних мовних засобів у поезіях І.Франка // Матеріали республіканської наукової конференції,

присвяченої 115-річчю з дня народження та 55-річчю з дня смерті І.Я.Франка (тези, повідомлення). – Житомир, 1971. – С. 72-73.

1972-1975

12. У Кам'янець-Подільському інституті: Хроніка // Повідомлення української ономастичної комісії. – Вип. 94. – К.: Наукова думка, 1972.
13. Сучасна українська мова: Контрольні роботи. Ч. 2. Спеціальність “Українська мова і література”. – К.: Вища школа, 1972. – 84 с.
14. Неповне речення в діалогах поетичного мовлення творів І.Я.Франка // Матеріали республіканської наукової конференції з проблем синтаксису українського сучасного усного літературного мовлення. – Вінниця, 1974. – С. 122-123.
15. Сучасна українська мова: Контрольні роботи. Ч. III. Спеціальність “Українська мова і література”. – К.: Вища школа, 1975. – 49 с.

1981

16. Контекстуальні засоби вираження поняття “багато”. Мікрополе множинності осіб // Українське мовознавство. – 1981. – №9. – С. 24-29.
17. Державний екзамен з української мови та методики її викладання: Програма. – К.: РНКВ, 1981.
18. Робота над значенням слова у творах В.І.Леніна // Початкова школа. – 1981. – №9.

1983

19. Українська мова: Методичні поради викладачам та слухачам підготовчих відділень: Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський, 1983.
20. Таблиця як засіб навчання мови // Початкова школа. – 1983. – №5. – С. 38-42.
21. Робота над художнім текстом на уроках читання (методичні рекомендації на допомогу молодим вчителям початкових класів). – Хмельницький, 1983. – 23 с.
22. Таблиці з української мови для третього класу: Навчальний посібник. – К.: Радянська школа, 1983.

1984-1986

23. Таблиці з української мови: Методичні вказівки (додаток до таблиць): Навчальний посібник. – К.: Радянська школа, 1984.

24. Загальноживане слово у поетичних творах І.Франка // Українське мовознавство. – 1984. – №12. – С. 117-121.
25. Роль курсових і дипломних в професійній педагогічній підготовці студентів // Збірник тез і повідомлень. – Мінськ, 1985.
26. Робота над текстом у початкових класах: Посібник для вчителів. – К.: Радянська школа, 1986. – 168 с.

1987

27. Педагогічна практика студентів факультету підготовки вчителів початкових класів: Методичні поради. – Кам'янець-Подільський, 1987.
28. Самостійна робота з української мови студентів заочної форми навчання (Методичні поради для студентів спеціальності 2121 “Педагогіка і методика початкової освіти”) / Укл. А.С.Хоптяр, Н.Я.Грипас. – Кам'янець-Подільський, 1987. – 57 с.
29. Патріотичне виховання молодшого школяра у процесі роботи над художнім словом // Актуальні проблеми навчально-виховного процесу в початкових класах відповідно до вимог реформи. – Хмельницький, 1987.
30. Тим, хто навчає шестиліток: Рецензія // Радянська освіта. – 1987. – 17 липня.

1988

31. Виховання молодшого школяра засобами дидактичного матеріалу: Навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський, 1988.
32. Державний екзамен з української мови та методики її викладання: Програма. – К.: РНМК, 1988.
33. Методичні завдання для занять з української мови: Методичні рекомендації. – Кам'янець-Подільський, 1988.
34. Робота над художнім текстом у 5-6 класах: Посібник для вчителя. – К.: Рад. школа, 1988.
35. Робота над текстом на уроках мови в 4-6 класах: Посібник для вчителя. – К.: Рад. школа, 1988. – 112 с.
36. Завдання для занять з української мови: Методичні рекомендації / Укл. Н.Я.Грипас, П.С.Каньоса. – Кам'янець-Подільський, 1988. – 40 с.

1989

37. Естетичне виховання учнів на шевченківських традиціях образності слова // Т.Г.Шевченко і Поділля: Тези доповідей

науково-практичної конференції, присвяченої 175-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка. Ч. I. – Кам'янець-Подільський, 1989. – С. 82-83.

38. Навчально-виховний процес у малокомплектній школі: Рецензія. – Початкова школа. – 1989. – №10. – С. 72-73.

1990

39. Естетичне виховання у процесі розвитку мовлення учнів на основі різних текстів: Методичні рекомендації. – Хмельницький, 1990.
40. Лінгво-методична підготовка учителя української мови // Актуальні питання вивчення у вузі курсу методики викладання мови і літератури: Збірник тез і повідомлень. – Ніжин, 1990.
41. Мовна гра як засіб вироблення навичок самовираження учителя // Проблема самореалізації особистості у вузі і загальноосвітній школі: Збірник наукових праць. – К., 1990.
42. Підготовка студентів до естетичного виховання учнів на уроках української мови // Шляхи вдосконалення підготовки студентів до виховної роботи у початкових класах у процесі викладання навчальних дисциплін: Збірник статей. – Дрогобич, 1990.
43. Українська мова. Довідник. – К.: Рад. школа, 1990. – 255 с. (*у співавторстві з М.Я.Плюц*).
44. Аналізуючи слово, естетично виховуємо // Естетичне виховання на уроках мови і літератури: Збірник наукових праць. – К.: КДП, 1990. – С. 24-29.

1991

45. Розвиток зв'язного мовлення учнів // Тези доповідей ХХХХІІ звітної наукової конференції кафедр інституту за 1989-1990 рр. – Кам'янець-Подільський, 1991. – С. 117.

1992

46. Мовні ігри як засіб самореалізації особистості // Викладання вузівського і шкільного курсів мови і літератури в умовах національного відродження: Матеріали міжвузівської наукової конференції. – К., 1992.
47. І.І.Огієнко про рідну мову в школі // Духовна і науково-педагогічна діяльність І.І.Огієнка в контексті українського національного відродження (до 110-річчя від дня народження): Тези доповідей

науково-теоретичної конференції. – Кам'янець-Подільський, 1992. – С. 172-173.

48. Багатство поетичного мовлення Михайла Драй-Хмари // Тези доповідей науково-теоретичної конференції. – К., 1992.

1993

49. Формування творчої мовленнєвої самостійності учнів // XXXXIII звітна наукова конференція кафедр інституту за 1991-1992 рр. (секція філології): Тези доповідей. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 122-124.
50. Два етапи у розвитку зв'язного мовлення учнів // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Серія філологічна. – Вип. I. – Кам'янець-Подільський, 1993. – С. 155-160.
51. Порівняльні звороти в поетичному мовленні М. Драй-Хмари // Українська мова в процесі національно-культурного відродження: Збірник наукових праць. – К., 1993.

1994

52. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища школа, 1994. – 414 с.

1995

53. Українська мова. Фонетика. Орфографія. Морфологія: Підручник. – К.: МАУП, 1995. – 124 с. (*у співавторстві з М.Я.Плющ і Н.Я.Потелло*).

1996

54. Дидактичний матеріал “Початкової граматики” Івана Огієнка // Велетень науки: Матеріали Всеукраїнських науково-педагогічних читань, присвячених вивченню спадщини Івана Огієнка. – К., 1996.
55. Мовні ігри: Методичний посібник для вчителів мови. – Кам'янець-Подільський, 1996. – 90 с.

1997

56. Диктант абітурієнта (посібник для абітурієнтів та учнів випускних класів загальноосвітніх шкіл). – Кам'янець-Подільський, 1997. – 28 с.

57. Виховна сила Огієнкового слова // Духовна і науково-педагогічна діяльність І.І.Огієнка в контексті українського національного відродження: Наукові доповіді другої Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (18-19 лютого 1997 року) (До 115-річчя від дня народження). – Кам'янець-Подільський – Київ, 1997. – С. 332-333.
58. Науково-методична спадщина І.Огієнка і концепція національної школи // Огієнківські читання: Матеріали наукових круглих столів 1991-1992 років. – Вип. І. – К., 1997.
59. Лінгвістичний аналіз художнього тексту на уроках української мови // Збірник наукових праць викладачів педагогічного факультету. – Вип. І. – Кам'янець-Подільський, 1997. – С. 86-93.

1998

60. Реалізація контрасту в поетичному мовленні П.А.Грабовського // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Серія філологічна. – Вип. 2. – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 96-99.
61. Розвиток зв'язного мовлення учнів 8 класу на основі пунктуаційних вправ // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Серія філологічна. – Вип. II. – Кам'янець-Подільський, 1998. – С. 239-243 (у співавторстві з Т.Соколовською).

1999

62. Стилiстичнi засоби реалiзацiї контрасту в поетичному мовленнi Тараса Шевченка // Шевченко і Подiлля: Збiрник наукових праць за матерiалами другої Всеукраїнської наукової конференції (20-21 травня 1999 року). – Кам'янець-Подiльський, 1999. – С. 144-147.
63. Українська мова. Довідник. – 2-ге видання. – К.: Освіта, 1999. – 255 с. (у співавторстві з М.Я.Плющ).

2000

64. Шевченківські традиції використання лінгвокультурем у поетичному мовленні Павла Грабовського // Тарас Шевченко і українська культура ХХІ століття: Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнського симпозіуму (19-20 травня 2000 року). – Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 158-162.

65. Неологізми П.А.Грабовського // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного-університету: Філологічні науки. – Вип. 4.– Кам'янець-Подільський, 2000. – С. 10-13.
66. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2000. – 430 с.

2001

67. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2001. – 430 с.
68. Складні багатокомпонентні речення з різними засобами і типами зв'язку в поетичному мовленні П.Грабовського (формально-граматичний аспект) // Проблеми граматики і лексикології української мови. – К., 2001. – С. 186-190.
69. Структура складного речення в сучасній українській літературній мові: Посібник для студентів філологічних і педагогічних факультетів і вчителів української мови. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 110 с.
70. Складне синтаксичне ціле (ССЦ) як дидактичний матеріал // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Філологічні науки.– Вип. 5.– Кам'янець-Подільський, 2001.– С. 162-166.

2002

71. Складні конструкції у художньому мовленні М.Стельмаха // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Філологічні науки. – Вип. 6.– Кам'янець-Подільський, 2002. – С. 151-154.
72. Українська мова: Довідник. – Видання переробл. і допов. – К: Освіта, 2002. – 255 с. (у співавторстві з М.Я.Плющ).
73. Ускладнені складні багатокомпонентні речення в українському художньому мовленні // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів і аспірантів, присвяченої 85-й річниці української національно-демократичної революції (15-16 квітня 2002 року). – Том 1. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С. 129-131.

2003

74. Ефективні форми організації самостійної роботи студентів // Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога. – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 149-150.
75. Надфразна єдність та її ознаки // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів і аспірантів, присвяченої 85-й річниці від дня створення університету (2-4 квітня 2003 року). – Вип. 2. – Т. 1. – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 145-146.
76. Сучасна українська літературна мова / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 4-те вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2003. – 430 с.
77. Українська мова: Дидактичний матеріал з морфології: Посібник для вчителя. – К.: Ленвіт, 2003.– 184 с. (у співавторстві з М.Я.Плющ).

2004

78. Воєнізми у поетичних творах Павла Арсеновича Грабовського // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів і аспірантів (7-8 квітня 2004 року). – Вип. 3. – Том 2. – Кам'янець-Подільський, 2004. – С. 21-26.
79. Граматика української мови в таблицях: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: Вища школа, 2004.–167 с. (у співавторстві з М.Я.Плющ).

2005

80. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я.Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я.Грипас та ін.; За ред. М.Я.Плющ. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Вища школа, 2005. – 430 с.

ЛІТЕРАТУРА ПРО Н.Я.ГРИПАС

1. Брижак П. З роси і води Вам, пані професор: (Про Грипас Н.Я. – викладачка Кам.-Под. держав. ун-ту – 75 років) // Подільські вісті. – 2003 – 26 червня с. 3.
2. Попович А.С. Берегиня рідного слова // Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції “Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє” та Другої Міжнародної науково-практичної конференції “Гендерний компонент у структурі вищої технічної освіти і природничих наук. – К., 2005. – С. 368-371.
4. Ткачук П.Є. Грипас Н.Я. / П.Є.Ткачук // Кам’янець-Подільський нац. університет в особах. – Кам’янець-Подільський, 2005. – Т2. – С. 89-98.

З М І С Т

Віхи життя та науково-педагогічної діяльності Надії Яківни Грипас	3
Про Неї пишуть	11
Бібліографічний покажчик наукових і навчально-методичних праць Надії Яківни Грипас	38
Література про Н.Я.Грипас	46

НАДІЯ ЯКІВНА ГРИПАС

Біобібліографічний нарис
(до 80-річчя від дня народження)

Здано в набір 09.02.2009. Підписано до друку 02.03.2009.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 2,79.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Зам. № 79. Наклад 100.

ПП Буйницький О.А.
32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
вул. Маршала Харченка, 24. Тел. (03849) 3-62-30.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
від 28.04.2006 р. серія ДК № 2477

